

Οι ομπρέλες δεν ήταν και τόσο της μόδας στα Βαλκάνια, τα χρόνια πριν από την Επανάσταση. Παρ' όλ' αυτά, οι Τούρκοι μάλλον κρατούσαν καθέννας κι από μία, τη μέρα που ο Αλλάχ αποφάσισε να βρέξει μυαλό. Γι' αυτό και χρησιμοποιούσαν σχεδόν αποκλειστικά Ρωμιούς σ' όλες τις θέσεις κλειδιά, που απαιτούσαν από πέντε δράμια μυαλό και πάνω για να βγαίνει η δουλειά. Διπλός ο καημός για τους Έλληνες: Όχι μόνον ήταν υπόδουλοι αλλά τους έλαχε η μοίρα να είναι σκλάβοι ενός έθνους ηλιθίων. Μεγάλη η προσβολή. Εξ ου και επαναστάτησαν!...

Ολόκληρο το σχέδιο της Φιλικής Εταιρείας για τον ξεσηκωμό του 1821 βασιζόταν στην προϋπόθεση ότι είχαν να παλέψουν με πολλούς μεν, οπλισμένους δε, σίγουρα όμως ηλίθιους. Η πεποίθηση αυτή ριζώθηκε, όταν πλησίασαν τον Αλή πασά για να συνεργαστούν μαζί του κι αυτός τους πρόδωσε στον σουλτάνο Μαχμούτ. Εκείνος θέλησε να διασταυρώσει την πληροφορία, ρωτώντας... Έλληνες Φαναριώτες. Φυσικά, τον διαβεβαίωσαν ότι επρόκειτο για μηχανορραφίες του Αλβανού, που προσπαθούσε να βάλει Τούρκους κι Έλληνες να τσακωθούν. Τον έπεισαν!...

Η άποψη για τη νοημοσύνη των Τούρκων ενισχύθηκε ακόμα πιο πολύ, καθώς άπειρα σπαρταριστά περιστατικά συνέβησαν στις παραμονές της Επανάστασης, όταν οι φιλικοί έφτασαν να δρουν τόσο φανερά, ώστε μόνον εκ γενετής βλάκες να μην μπορούν να καταλάβουν, τι συμβαίνει.

Από τον Δεκέμβριο του 1820 ως τα τέλη Μαρτίου του 1821, εκατοντάδες μέλη της Φιλικής Εταιρείας (ηγετικά στελέχη, πράκτορες και ταχυδρόμοι) διέτρεχαν τη Ρούμελη και τον Μοριά. Οργάνωναν συσκέψεις, προσηλύτιζαν στην οργάνωση όποιον έβρισκαν μπροστά τους και μετέφεραν εντολές. Οι αγάδες ούτε καν ανησύχησαν από την αναπάντεχη έξαρση της τουριστικής κίνησης στους τόπους που διοικούσαν. Το ότι ο οργανωτής του ξεσηκωμού στον Μοριά, Παπαφλέσσας, κυκλοφορούσε ως πατριαρχικός έξαρχος εντεταλμένος να ρυθμίσει τις διαφορές των μοναστηριών, κάπως τρωγόταν. Μόνον οι Τούρκοι, όμως, μπορούσαν να πιστέψουν, ότι ο Ηλίας Μαυρομιχάλης, γιος του πανίσχυρου Πετρόμπεη, ήταν ...καρβουνέμπορος και γι' αυτό μετακινιόταν ανάμεσα Μάνη και Λευκάδα.

Με τις επιστολές του Αλέξανδρου Υψηλάντη στην τσέπη του, ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης έφυγε με καΐκι από τη Ζάκυνθο και ξεμπάρκαρε στις 6 Ιανουαρίου του 1821 στην Σκαρδαμούλη της Μάνης. Στον αγά της Καλαμάτας, που ανησύχησε από την άφιξη, ο Πετρόμπεης εξήγησε πως ο κατοπινός αρχιστράτηγος του Αγώνα έκανε κάτι δουλειές στη Ζάκυνθο, χρεοκόπησε και γύρισε στην πατρίδα του, επειδή ξέμεινε από ρευστό. Ο αγάς

έστειλε κατάσκοπους στον πύργο των Μούρτζινων, που φιλοξενούσαν τον Γέρο, πιστεύοντας πως θα μπορούσαν να περάσουν απαρατήρητοι. Οι Μανιάτες έκαναν πως δεν τους είδαν και ειδοποίησαν τον Κολοκοτρώνη. Όταν οι κατάσκοποι επέστρεψαν στην Καλαμάτα, είπαν στον αγά:

«Είδαμε ένα γέρο που 'παιζε τες αμάδες», και το θέμα θεωρήθηκε λήξαν!...

Κάποια στιγμή, ο φιλικός Πάνος Ζαφειρόπουλος προσπάθησε να μυήσει στην οργάνωση τον κοζάμπαση της Τριπολιτσάς, Σωτηράκη Κουγιά, που πήγε και τα πρόφτασε στον καϊμακάμη, Μεχμέτ Σελήχ, και, για να τον πείσει, του υπέδειξε το σπίτι, όπου γινόταν κάποια σύσκεψη. Ο καϊμακάμης μάζεψε τους φρουρούς του με τόση μυστικότητα, ώστε τον πήρε μυρουδιά όλη η Τρίπολη. Όταν οι Τούρκοι χίμηξαν μέσα στο σπίτι, ζήτησαν ταπεινά συγγνώμη για την ενόχληση: Στο μεγάλο δωμάτιο βάπτιζαν το παιδί του οικοδεσπότη. Οι εισβολείς αποχώρησαν, χωρίς κανένας τους να σκεφτεί, πώς ήταν δυνατόν να γίνεται βάπτιση, αφού το παιδί είχε πρόσφατα... ξαναβαπτιστεί στην εκκλησία!..

Στην Τρίπολη υπήρξε κι άλλος προδότης: ο δραγουμάνος του πασά Σταυράκης Ιωβίκης που κατέδωσε τους αδερφούς Σπηλιωτόπουλους ότι έστηναν μπαρουτόμυλους στη Δημητσάνα. Νέα μάζωξη φρουρών και νέος «αιφνιδιαστικός» έλεγχος. Βρήκαν τους μύλους να φτιάχνουν αλεύρι, ενώ η οικογένεια των Δεληγιάννηδων έπεισε τους Τούρκους πως ο δραγουμάνος ήταν πράκτορας του Αλή πασά. Κανένας από τους «ελεγκτές» δε σκέφτηκε να ρίξει μια ματιά στις αποθήκες της Δημητσάνας, όπου, ως τα τέλη Μαρτίου, είχαν συγκεντρωθεί 60.000 οκάδες μπαρούτι (περίπου 77 τόνοι)!...

Ο Ασημάκης Θεοδώρου ήταν Φαναριώτης προδότης περιωπής. Μπήκε στη Φιλική Εταιρεία και, στα μέσα Φεβρουαρίου του 1821, πήγε στον σουλτάνο και τα είπε όλα χαρτί και καλαμάρι. Οι φιλικοί της Πόλης τον έβγαλαν πράκτορα του Αλή πασά κι έπεισαν τον Μαχμούτ να τον φυλακίσει. Τον επόμενο χρόνο κι ενώ πια η επανάσταση είχε φουντώσει, ο σουλτάνος έδωσε διαταγή να εκτελεστεί ο Θεοδώρου, επειδή δεν ήταν όσο έπρεπε πειστικός...

Τέλη Ιανουαρίου του 1821, έγινε στη Βοστίτσα (Αίγιο) η καθοριστική σύσκεψη όλων των επιφανών λαϊκών και κληρικών της Αχαΐας. Πρόκριτοι, μητροπολίτης Παλαιών Πατρών Γερμανός κι αρχιερείς μαζεύτηκαν ν' ακούσουν τα νέα που έφερνε ο Παπαφλέσσας. Η σύσκεψη έγινε φανερά και με την άδεια των Τούρκων, καθώς η επίσημα αίτηση έλεγε πως θέμα της κουβέντας ήταν η διευθέτηση των κτηματικών διαφορών ανάμεσα στα μοναστήρια

της Αγίας Λαύρας και των Ταξιαρχών!...

Ο διοικητής της Λιβαδειάς, Καρά Ισμαήλ, αποτελούσε την φωτεινή εξαίρεση στον κανόνα. Πήρε είδηση ότι κάτι έτρεχε με τους Έλληνες κι έστειλε αίτηση στον σερασκέρη Μαχμούτ Δράμαλη, ζητώντας την άδεια να σφάξει προληπτικά μερικούς ύποπτους από τους προκρίτους. Οι Έλληνες λάδωσαν κάποιους «υπεράνω υποψίας» Τούρκους που, εντελώς ξαφνικά κι αναιτία, άρχισαν να επισκέπτονται τον Δράμαλη στη Λάρισα και να του διηγούνται, πόσο μεγάλος ψεύτης είναι ο Καρά Ισμαήλ.

Όταν ήρθε η απάντηση του Δράμαλη, έκπληκτος ο Ισμαήλ έμαθε πως παυόταν από διοικητής και στη θέση του έμπαινε ο Χασάν αγάς, με εντολή να... συνεργαστεί με τους προκρίτους «για το καλό του τόπου».

Στα μέσα Μαρτίου, ένα ναυλωμένο από του φιλικούς πλοίο από τη Σμύρνη έφτασε στη Μάνη κι εκτελώνισε με όλες τις νόμιμες διατυπώσεις ολόκληρο φορτίο με όπλα. Επειδή παραήταν πολλά, ο Παπαφλέσσας τα μοίρασε σε δυο ομάδες ένοπλων Ελλήνων και τα έστειλε στον προορισμό τους. Ο διοικητής της Καλαμάτας Σουλεϊμάν Αρναούτογλου έμαθε πως «κάποιοι οπλισμένοι κάποια φορτία μεταφέρανε» και ζήτησε εξηγήσεις. Εκείνοι που ανέλαβαν να τον καθησυχάσουν, πρέπει να είχαν τεράστιο θράσος κι απόλυτη σιγουριά για τη νοημοσύνη του Τούρκου, καθώς τον διαβεβαίωσαν ότι επρόκειτο για χωρικούς που μετέφεραν λάδι! Εισαγωγής! Στη Μάνη!...

Εντάξει το λάδι, εντάξει και με τους χωρικούς. Γιατί, όμως, ήταν οπλισμένοι; ρώτησε ο πονηρός Αρναούτογλου. «Δεν τα μάθατε;», του είπαν: «Γέμισαν τα βουνά ληστές».

Όχι μόνο πείστηκε ο Τούρκος αλλά κι ανησύχησε και κάλεσε τον Ηλία Μαυρομιχάλη να φέρει 150 άντρες του να φρουρούν την Καλαμάτα. Τους έφερε αυτός, διαπίστωσε πως δεν έφταναν κι έφερε κι άλλους «φρουρούς».

Στις 22 Μαρτίου, στον λόφο απ' τη μεριά της Σπάρτης φάνηκαν 2.000 άντρες. Δεν ήταν «ληστές» αλλά άντρες του Κολοκοτρώνη. Στον απέναντι λόφο, άλλοι υπό τον Παπαφλέσσα και τον Σταματελόπουλο. Όσπου να καταλάβει ο Αρναούτογλου, με ποιους είχε να κάνει, η Καλαμάτα έπεσε στα χέρια των επαναστατών, που πήραν την πόλη το επόμενο πρωί, 23 του μήνα.

Στις 24 Μαρτίου, μπήκε ο Πανουργιάς στα Σάλωνα (Αμφισσα), έπιασε τους Τούρκους στον ύπνο και κήρυξε την επανάσταση. Ένας Αλβανός ταχυδρόμος κατάφερε να ξεφύγει και να πάει στη Λιβαδειά για να ειδοποιήσει τον εκεί διοικητή. Τον πήρε είδηση ένας από τους άντρες του Αθανάσιου Διάκου, που γύριζε απ' τα Σάλωνα, τον πρόλαβε έξω απ' τη Λιβαδειά και τον σκότωσε. Ο Χασάν αγάς κάτι άκουσε και ζήτησε εξηγήσεις απ' τον Διάκο. Εκείνος τον διαβεβαίωσε πως τίποτα δεν είχε γίνει στα Σάλωνα και πως αλλού ήταν το πρόβλημα:

«Βγήκε στον Μοριά ο Δυσσέας Αντρούτσος με 10.000 κι απειλεί να έρθει κατά δω».

Ο Χασάν τα χρειάστηκε. Ο Διάκος υποσχέθηκε να τον βοηθήσει κι έφερε 5.000 άντρες και τους έστησε έξω από το κάστρο της Λιβαδειάς. Στις 29, έκανε την πρώτη επίθεση. Στις 30, τα βρήκε με τους Αλβανούς που αποχώρησαν αφήνοντας τους Τούρκους μόνους. Ξημερώματα 30 Μαρτίου, η Λιβαδειά είχε απελευθερωθεί.

Εκείνο που δε σκέφτηκε ο Χασάν, είναι πως ο Αθανάσιος Διάκος ποτέ δε θα στρεφόταν κατά του Αντρούτσου, από τον οποίο είχε χρισθεί αρματολός στην περιοχή.

Η ηλιθιότητα των Τούρκων ήταν υπεράνω βαθμών και θέσεων. Τον Σεπτέμβριο, η πολιορκία της Τριπολιτσάς συνεχιζόταν ακόμη. Στις 23, ο Μανόλης Δούνιας, ένας από τους απλούς πολιορκητές, είδε πάνω στα τείχη κάποιον Τούρκο γνωστό του από παλιά. Του 'πιασε την κουβέντα αλλά βρήκε πως ήταν δύσκολο να κουβεντιάσουν, εκείνος έξω από τα τείχη κι ο άλλος πάνω στο κάστρο. Ο Τούρκος βρήκε λογικό να του ρίξει ένα σχοινί, ώστε να σκαρφαλώσει ο Δούνιας επάνω και να μπορούν να τα λένε από κοντά.

Ο Δούνιας έπεισε τον Τούρκο ν' ανεβάσουν κι άλλους δυο απ' τους «απέξω», για... να διευρύνουν τη συζήτηση. Οι τρεις Έλληνες ακινητοποίησαν τον Τούρκο, έστρεψαν το κανόνι, που υπήρχε εκεί, κατά την πιο κοντινή πύλη, την οποία και έριξαν με μια κανονιά. Η Τριπολιτσά έπεσε την ίδια μέρα...

(Εθνος της Κυριακής, 22.3.1998) (τελευταία επεξεργασία, 23.2.2009)